

**AXLOQIY BARKAMOLLIK – KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHNING
MA’NAVIY ASOSI**

Xidirov Xoshim Ibodullaevich

Jizzax politexnika instituti “Ijtimoiy fanlar”

kafedrasi dotsenti, f.f.d. (PhD)

+99899-138-00-04

Annotatsiya: Maqolada korrupsiyaga qarshi kurashishning inson ahloqiga bog‘liq tomonlari hamda ahloqiy barkamollikning ushbu salbiy illatni bartaraf etishdagi o‘rni va roli haqida so‘z boradi.

Kalit so‘zlar: Korrupsiya, ahloq, ahloqiy barkamollik, davlat, ta’lim, tarbiya, ma’naviyat, muomala, xulq-atvor, yurish-turish, tarbiya, adab, xatti-harakat odobi.

**MORAL INTEGRITY - AGAINST CORRUPTION SPIRITUAL BASIS OF
STRUGGLE**

Abstract: The article talks about the aspects of fighting corruption related to human morality and the place and role of moral integrity in eliminating this negative evil.

Key words: Corruption, ethics, moral integrity, state, education, upbringing, spirituality, treatment, behavior, manners, education, manners, manners.

Jamiyatning tanasida, uni emiruvchi «qurt» sifatida paydo bo‘lgan korrupsiyani faqat jismoniy kuch ishlatish, siyosiy-huquqiy jihatdan choralar ko‘rish orqali o‘ldirib bo‘lmaydi. Uni yo‘q qilishning eng optimal vositalaridan birini jamiyat a‘zolarini axloqiy jihatdan baramol qilib tarbiyalash orqali voyaga etkazishdan iborat. «Axloq» – arabcha so‘z bo‘lib, kishining tabiati, muomala, xulq-atvor, yurish-turish, tarbiya, adab, xatti-harakat odobi degan ma’nolarni anglatadi. [1, 120 b.] Ushbu tushuncha jamiyatning axloqiy hayotida yuz beradigan barcha jarayonlarni o‘zida mujassam etadi. Demak, jamiyatning serqirra va murakkab axloqiy hayotini aks ettiruvchi «axloq» tushunchasini kategoriya sifatida quyidagicha ta’riflash mumkin.

Axloq inson va jamiyat o‘rtasidagi ob’ektiv aloqadorlik tufayli kelib chiqadigan, shaxsiy va umumiy manfaatlarni muvofiqlashtirib turish asosida har bir shaxsning hayoti va faoliyatini boshqaradigan, tartibga soladigan muayyan xulq-atvor, odob, xatti-harakat prinsip va normalarining majmuidir. [2, 58 b.]

Axloq ijtimoiy hodisa bo‘lib, jamoalar bilan shaxslar o‘rtasidagi ehtiyoj va manfaatlarga xizmat qiluvchi ijtimoiy munosabat sifatida insoniyat jamiyati bilan bir vaqtda vujudga kelgan. U o‘zining tarixiy taraqqiyoti davomida quyidagi vazifalarni bajargan:

– umuminsoniy madaniyatning inson tabiiy xislatlarini o‘zgartiruvchi faoliyat shaklidagi tarkibiy qismi;

– jamiyatda yashovchi har bir shaxsni har tomonlama kamol toptiruvchi ma’naviy-ijtimoiy omil asoslaridan biri;

– kishilarning ichki tuyg‘ulari, hissiyotlarini o‘stirib, umuminsoniy moddiy va ma’naviy qadriyatlarni anglab etish, asrash va kelgusi avlodlarga etkazib berish yo‘llaridan eng afzali;

– oila va kundalik turmushda mavjud bo‘lgan oilaviy burch, o‘zaro hurmat, sadoqat, or-nomus kabi an‘analarni avloddan-avlodga o‘tkazish asosida davom ettirish vositasi;

– adolatli jamiyat qurish va unda boy-badavlat, tinch-totuv, baxtli yashash g‘oyasi va h.k. [3, 95 b.]

Axloqiy barkamollikning asosiy maqsadi va vazifasi insonda asl insoniy fazilatlarini shakllantirishdir. Lekin bu ancha murakkab va qiyin ish. Chunki, bir tomondan, har qanday barkamollik asosida bilim yotadi. Ikkinchi tomondan, bilimlar o‘z-o‘zidan insonni tarbiyalamaydi. Ular tuyg‘ular, ishonch, ixlos bilan bog‘lansagina, insonning ichki e‘tiqodiga, dunyoqarashi unsuriga aylanadi. Insonning har qanday e‘tiqodi, jumladan, axloqiy e‘tiqodi aql orqali, ijobiy bilimlar orqali vujudga keladi. [4. 372-373 b.]

Korrupsiyaga qarshi odamlarining axloqiy e‘tiqodni shakllantirishda axloqiy - ma‘naviy tarbiya muhim ahamiyat kasb etadi. Axloqiy-ma‘naviy tarbiya axloqiy barkamollikni shakllantirish va rivojlantirishning tamal toshlaridan biri hisoblanadi. Shuning uchun ham axloqiy-ma‘naviy tarbiya sohasida ko‘zbo‘yamachilikka yo‘l qo‘yish nihoyatda xatarli. Axloqiy-ma‘naviyat tarbiya sohasida xo‘jako‘rsinga ish qilish iqtisodiy va siyosiy sohalarda kutilmagan turli inqirozlar, ayniqsa korrupsion holatlarni keltirib chiqarishi mumkin.

Axloqiy barkamollikning asosiy qirralariga yuqorida aytilganlardan kelib chiqib, quyidagilarni kiritish mumkin: ota-onasi, farzandlari, qarindoshlari, xullas butun oila a‘zolari, qo‘ni-qo‘shnilari, mahalla-ko‘yi, qishloqdoshlari va butun mamlakat xalq farovonligi haqida qayg‘urish; tevarak-atrofdagi insonlar unga kerak bo‘lganligi singari, o‘zi ham ularga kerakli bo‘lishga intilishi; odob-axloqi, fe‘l-atvorini yoqimli qilishni insoniy burch deb hisoblash; ota-bobolardan, ajdodlardan yodgor bo‘lib qolgan madaniy merosni qadrlash; milliy qadriyatlarni e‘zozlash va ularga sodiq bo‘lib qolish; vatanparvarlik, xalqparvarlik, insonparvarlik tuyg‘ularining barqaror bo‘lishi; o‘zaro muomala-munosabatda o‘rnak bo‘lishga moyillik, birovning og‘irini engil qilishni odat qilish; umumxalq ma‘qullagan va hukumat tomonidan qonuniy qabul qilingan Konstitutsiyani hurmat qilish va unga sadoqat namunalarini amalda ko‘rsatish; Vatanni himoya qilish, boshqacha aytganda, harbiy-vatanparvarlik tuyg‘ulari bilan yashash; diyonat va adolat, mehr-shafqat va ezgulikni himoya qilish; va‘daga vafoli bo‘lish; korrupsiyaning har qanday ko‘rinishlariga qarshi murosasiz bo‘lish va boshqalar kiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbek tilining izohli lug‘ati. J.1. – T.: «O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi» Davlat ilmiy nashriyoti, 2006. – B.120.
2. Muhammadiev N.E. ichki ishlar idoralari xodimlarining kasb etikasi va estetik madaniyati. Darslik. Ikkinchi nashri. – T.: IIV Akademiyasi, 2014.- B. 58
3. Muhammadiev N.E. ichki ishlar idoralari xodimlarining kasb etikasi va estetik madaniyati. Darslik. Ikkinchi nashri. – T.: IIV Akademiyasi, 2014.- B. 95
4. Erkaev A. Ma‘naviyatshunoslik. 2-kitob. – Toshkent: «Ma‘naviyat», 2018. - B.372-373.